

Prevenција: Prevenција kod rizi nih skupina

Provoditelj: Udruga San Patrignano

Godina provedbe: 2016

Kratki opis programa

Op i cilj projekta je prevenција ovisnosti usmjerena na op u populaciju djece i mladih te rizi nih skupina djece i mladih kod koji u obitelji ve postoji ovisnik ili je nastupio problem u ponašanju i/ili eksperimentiraju sa sredstvima ovisnosti. Specifi ni ciljevi projekta su unaprijediti provedbu prevencije ovisnosti za djecu i mlade u skladu s Nacionalnim programom prevencije ovisnosti za djecu i mlade; pove ati razinu svijesti o rizicima zlouporabe i pogubnosti uživanja bilo kakvih sredstava ovisnosti; promocija važnosti zaštite zdravlja i razvijanje zdravih stilova života.

Sažetak programa

Ciljana skupina (Target group) su članovi obitelji u kojoj ve postoji ovisnik, a što je rizi ni imbenik koji pove ava vjerovatnost po etka konzumiranja sredstava ovisnosti. Direktni korisnici sudjeluju u aktivnostima projekta oko etiri (4) godine (koliko traje psihosocijalni tretman ovisnika u San Patrignano) i za to vrijeme potrebno je postiti i da korisnici u mentalni prostor internaliziraju osje aj za granicu između onoga što se smije i što se ne smije, između onog što je dobro, a što loše. Taj proces izgradnje je osobito složen, a roditelji / supružnici, na tretmanu psihosocijalne rehabilitacije, nisu dobar osobni primjer za sprovo enje istog.

Op i cilj projekta je edukacija djece, mladih i članova obitelji u kojoj postoji ovisnik, o rizicima zlouporabe i pogubnosti uživanja bilo kakvih sredstava ovisnosti, te o važnosti zaštite zdravlja i razvijanju zdravih stilova života.

Unaprije enjem provedbe prevencije ovisnosti za korisnike, pove anjem razine svijesti o rizicima konzumiranja opojnih sredstava te promocijom zaštite zdravlja preventivno e se utjecati na korisnike navedene rizi ne skupine. Planirane aktivnosti za ostvarivanje navedenih ciljeva su: individualna savjetovanja; grupna savjetovanja i podrška; kreativne radionice i edukacijske posjete San Patrignano.

1. Županije provedbe

Splitsko-dalmatinska, Varaždinska, Grad Zagreb

2. Datum po etka i završetka programa

Datum po etka: 09.11.2015.

Datum završetka: 08.11.2016.

3. Ostvaruje li program formalno partnerstvo u zajednici

ne

4. Ako da, s kim (suradnik u provedbi)

5. Dosadašnja iskustva udruge/institucije u provo enju istog ili sli nih programa

Mjesto provedbe programa: Split, Zagreb i Varaždin

Godina u kojoj se program provodio: 2015 - 2016

Broj obuhva enih korisnika: 132

6. Je li program originalno autorsko djelo nositelja ili je preuzet za korištenje uz dozvole autora

Izvor programa: Originalni program

Originalni naziv programa na jeziku s kojeg je preuzet:

7. Razina preventivnih intervencija

8. Okruženje na koje je program primarno usmjeren

Obitelj

9. Rizici i zaštitni mehanizmi na koje program cilja

Rizici i mehanizmi: Projekt je usmjeren na opću populaciju djece i mladih te rizičnu skupinu djece i mladih kod koji u obitelji već postoji ovisnik ili je nastupio problem u ponašanju i/ili eksperimentiraju sa sredstvima ovisnosti.

Zaštitni mehanizmi: Kroz individualni i grupni pristup osigurati se edukacija o štetnosti droga, upozoriti korisnike na pogubnost konzumacije sredstava ovisnosti na njihovo psihofizičko zdravlje. Educirati da ne postoje lake, teške ili vikend droge. Upoznati ih sa sredstvima ovisnosti, popratnim rizicima i zaraznim bolestima kao i drugim pratiteljima ovisnosti. Naučiti ih kako u kritičnom trenutku bez nelagode kazati ne i odbiti ponudu drogu, te im razviti odbojan stav prema sredstvima ovisnosti. U radu s roditeljima ili starateljima ukazati na važnost obiteljskih kohezivnih faktora, odnosno povjerenja i obiteljskog zajedništva.

10. Procjena potreba

Način provedbe: U zdravstvenim ustanovama Hrvatske, bilo u bolničkom bilo izvanbolničkom sustavu, godišnje se zbog zlouporabe droga liječi oko 7.500 osoba. U 2010. godini je na liječenje u sustavu zdravstva ukupno bilo 7.550 osoba (2,4% manje nego godinu ranije), od kojih je 6.175 osoba uzimalo opijate (81,8%). Zbog uzimanja i/ili ovisnosti o drugim psihoaktivnim sredstvima liječeno je 1.375 osoba (18,2%). (Nacionalna strategija razvoja zdravstva 2012.-2020.). Kretanje heroinske ovisnosti je sukladno trendovima u zemljama zapadne Europe i SAD-a. Problem bolesti ovisnosti izražen u broju liječenih osoba u odnosu na broj stanovnika pokazuje opterećenost pojedinih područja Hrvatske. Za cijelu Hrvatsku stopa je 253,0/100.000; a najviša je u Istarskoj županiji (505,8) , slijede Zadarska (496,5), Grad Zagreb (311,6), Šibensko-kninska (355,4), Dubrovačko-neretvanska (316,4), Splitsko-dalmatinska (298,1) te Primorsko-goranska (298,8), kao i Varaždinska (148,8). Udio od prvog puta liječenih ukazuje na pojavu novopridošlih ovisnika o opijatima u pojedinoj mjeri. Ista se primjećuje u Primorsko-goranskoj (60,3 %) , Zadarskoj (80,6%), Varaždinskoj županiji (48,1%), Istarskoj (46,6%), Šibensko-kninskoj (51,7%) te Splitsko-dalmatinskoj (50%) županiji. (Državni zavod za statistiku). Podaci iskazani u Nacionalnoj strategiji razvoja zdravstva 2012.-2020. ovdje korišteni, potvrđuju iskustva iz prakse udruge San Patrignano. Povećan broj ovisnika se javlja upravo iz navedenih županija, s naglaskom na gradove, i to Varaždin, Zadar, Šibenik, Dubrovnik te Pula. Udruzi se iz tih gradova u zadnje vrijeme i javlja najviše ovisnika. Zato je jedna od aktivnosti projekta terapijski rad s povremenim konzumentima u cilju selektivne prevencije zlouporabe sredstava ovisnosti. Vela Luka na otoku Korčuli već dugo vremena ima problem ovisnosti koji je 2006. godine naglo izašao i u medijski prostor zbog prijavljivanja saborske zastupnice Ruže Tomašić dilerske skupine. Uz iskustva udruge San Patrignano na terenu, proučili smo i etnološku studiju Dr. sc. Dražena Lalića s Fakulteta političkih znanosti, Zagreb i etnologinje Marine Škrabalo, M.A. „Malo misto – veliki problem: odnos lokalne zajednice u Veloj Luci spram ovisnosti o drogi“, Zagreb, 2006. Ovo se istraživanje zasniva na brzom etnografskoj procjeni koja uključuje kvalitativnu analizu medijskih napisa (s naglaskom na otvorene web portale), anketu i polustrukturirane intervjuje sa zainteresiranim lokalnim akterima, identificiranim pomoću snowball metode uzorkovanja (članovima udruge roditelja ovisnika; ovisnicima, zdravstvenim radnicima, župnikom, lokalnim dužnosnicima, lokalnim novinarima, lokalnim poduzetnicima itd.), te promatranje uz sudjelovanje tijekom dvotjednog terenskog boravka u Veloj Luci u srpnju 2006. Jedan i drugi oblik proučavanja problema, dovode do zaključka o velikoj premreženosti dilerskih skupina na tom otoku, nedostatku hrabrosti da se istima odupru te nedostatkom mogućnosti za korištenje slobodnog vremena, što je na otocima inače problem. Za razliku od ovisnika u većini ostalih zemalja, ovisnici u Hrvatskoj žive u svojim obiteljima – od heroinskih ovisnika 53% živi s roditeljima, a 26% u braku ili s partnerom. Samim time su članovi obitelji u povećanom riziku od korištenja sredstava ovisnosti, posebno maloljetna djeca. Temelj svakog izliječenja od bolesti ovisnosti je vrsta obitelji te se s tom idejom krenulo u realizaciju pojedinih aktivnosti iz ovog projekta. Tijekom godina sakupljali su se podaci o broju korisnika i strukturama obitelji te je uočljivo bilo ponavljanje ovisnosti u obiteljima koja ima ovisnika na liječenje. Svemu doprinosi i kriza vrijednosti u društvu, gospodarska kriza, nezaposlenost, socijalna nesigurnost i neizvjesna budućnost zbog čega mladi sve teže pronalaze prostor za aktivniji i zdrav život.

Prema Nacionalnoj strategiji suzbijanja zlouporabe droga u Republici Hrvatskoj od 2012. do 2017. pridaje se posebna važna prevenciji, kako univerzalnoj, tako i selektivnoj. Jedan od ciljeva je „U sustavu socijalne skrbi prema rizičnoj skupini djece i mladih prioritetno se trebaju poduzimati mjere obiteljsko-pravne zaštite.“ Djeca iz obitelji zahvaćenoj bolešću u ovisnosti svakako spadaju u skupinu rizičnu. Specifični ciljevi postavljeni u strategiji, a koje udruga San Patrignano nastoji postići u svom djelovanju su:

- unaprijediti metode otkrivanja rizične skupina djece i mladih i kontinuirano razvijati kvalitetne i znanstveno dokazane programe prevencije za rizične skupine djece i mladih. (cilj br. 3 iz strategije)
- poboljšati pristup preventivnim programima usmjerenim obitelji i zajednici, te podizati razinu svijesti cjelokupnog društva o opasnosti zlouporabe droga i drugih sredstava ovisnosti (cilj br.4 iz strategije)
- poboljšati pristup programima prevencije za mlade - povremene konzumente sredstava ovisnosti (cilj br. 5 iz strategije)
- poticati rad organizacija civilnog društva u tom području putem sufinanciranja kvalitetnih, evaluiranih i održivih projekata/programa prevencije ovisnosti (cilj br. 7 iz strategije).

Jedan od ciljeva Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe droga u Republici Hrvatskoj od 2012.do 2017. na području međunarodne suradnje je:

- Jačati regionalnu suradnju, odnosno bilateralnu suradnju sa zemljama od posebnog interesa Republike Hrvatske, posebno na području suzbijanja krijumčarenja droga i prekursora, te jačati suradnju s relevantnim međunarodnim organizacijama.- cilj br. 4

Udruga San Patrignano je partner sa terapijskom zajednicom San Patrignano u Italiji i njena „produžena ruka“ na području Republike Hrvatske. Šire i dobra iskustva rada ove renomirane terapijske zajednice, udruga San Patrignano bitno može doprinjeti ostvarenju navedenog cilja.

- Očekivani rezultati:
1. 40 djece i mladih iz obitelji ovisnika dobilo podršku i osvijestilo se o štetnosti uporabe droga
  2. 20 povremenih konzumenata reduciralo korištenje sredstava ovisnosti
  3. 40 članova obitelji ovisnika putem savjetovališta dobilo kontinuiranu podršku
  4. 40 djece i mladih se kroz grupni rad u informatičkim (20)i fotografskim radionicama (20) educiralo, osnažilo i osvijestilo o dobrobitima zdravog življenja.
  5. 20 članova obitelji kroz edukacijske posjete San Patrignano dobilo podršku u nastojanju zdravog življenja
  - 6.; održane promotivne akcije u lokalnoj zajednici putem letaka, medijskih istupa; povećana razina svijesti o štetnosti droga i zdravom načinu života na područjima Splita, Zagreba, Varaždina, Zadra, Vele Luke, Komiže...,
a) 5000 ljudi iz opće populacije dobilo informaciju o štetnosti droga
b) 200 korisnika posjetilo izložbu radova nastalih u kreativnim radionicama te se na taj način informiralo i osvijestilo o štetnosti uzimanja sredstava ovisnosti.

Opisni rezultat:

Očekujemo da po završetku projekta imamo više od 40 motiviranih, osnaženih, educiranih korisnika sa povećanom razinom znanja o štetnosti droga od čega 20 mladih iz obitelji ovisnika i 20 povremenih konzumenta.

Za sve će biti osigurana 24 satna pomoć od strane stručnog tima, 2 volontera će provesti po 20 fotografskih i informatičkih radionica u svrhu selektivne prevencije.

Bit će u svrhu univerzalne prevencije podijeljeno preko 5000 preventivnih letaka koji će nastati kao produkt navedenih radionica, u više gradova te u 2 navrata organizirana izložba radova iz kreativnih radionica za djecu osnovne škole.

11. Trajanje programa

Trajanje jednog ciklusa programa u tjednima: 52

12. Ciljevi programa

Opisni: Opisni cilj projekta je edukacija djece i mladih te članova obitelji u kojoj postoji ovisnik, o rizicima zlouporabe i pogubnosti uživanja bilo kakvih sredstava ovisnosti, te o važnosti zaštite zdravlja i razvijanju zdravih stilova života.

Specifični: a) prevenirati ovisnosti za djecu i mlade članove obitelji ovisnika, korisnika tretmana udruge San

Patrignano,

b) pružiti podršku članovima obitelji ovisnika koji se liječe u zajednici, djeci, roditeljima i supružnicima,

c) smanjiti konzumacije sredstava ovisnosti kod povremenih konzumenata, ne nužno članova obitelji ovisnika iz zajednice San Patrignano,

d) promovirati važnost zaštite zdravlja i zdravih stilova života u široj zajednici

13. Ciljana skupina

Opća populacija, Obitelj / roditelji

14. Korisnici programa

Opis korisnika: a) Korisnici su članovi obitelji u kojoj je prisutan problem ovisnosti o drogama i u kojoj član se liječi u zajednici San Patrignano. Kao djeca, braća ili sestre ovisnika spadaju u skupinu povišenog rizika za uzimanje sredstava ovisnosti. Cilj projekta je kroz selektivnu prevenciju osvijestiti ih o štetnosti uporabe droga te ih osnažiti kroz kreativne radionice. Radionice bi kod njih trebale ojačati samopoštovanje, kroz element samopouzdanje jer se isto jača u usvojenjem novih vještina, fotografske i informatičke. Letci koji će se koristiti u promotivnim preventivnim aktivnostima bit će njihovo autorsko djelo, što bi također trebalo biti u službi njihove samoaktualizacije.

b) Povremeni konzumenti će doći u program preko Centra za socijalnu skrb kao počinitelji prekršajnih i lakših kaznenih djela, a vezanih uz zlouporabu sredstava ovisnosti. Suradnja sa CZSS-om na tom polju već postoji. Cilj individualnog i grupnog savjetovanja te sudjelovanja kreativnim radionicama je selektivna prevencija, konkretno reduciranje korištenja sredstava ovisnosti kod ove rizične populacije. Kod korisnika bi se nastojala postići afirmacija pozitivnih vrijednosti kroz sudjelovanje u kreativnim radionicama te osnaživanje kroz individualno i grupno savjetovanje,

c) Roditelji i supružnici ovisnika iz cijele Hrvatske koji se liječe u zajednici San Patrignano. Članovi obitelji iz Varaždina i Zagreba individualna i grupna savjetovanja koriste u udruzi UPO u Zagrebu, podružnici udruge. Članovi obitelji iz Zadra, Splita, Vela Luke dolaze na savjetovanje u Split. Isto tako, cijelo vrijeme, 24 sata je svima osigurana komunikacija sa stručnim osobama udruge preko Skype-a. Korisnici će putem savjetovališta dobiti kontinuiranu podršku te se kroz edukacijske posjete San Patrignano osvijestiti o dobrobiti rehabilitacije člana njihove obitelji. Broj korisnika na godišnjoj bazi: 132

15. Metode korištene u programu

Savjetovanje, Predavanje, Tribina, Radionica, Medijska kampanja

16. Program je evaluiran

da

17. Vrsta provedene evaluacije

Da - Evaluacija procesa i uinka

18. Metoda evaluacije

Provedeno je interno organizacijsko vrednovanje u smislu mjesečnih izvještaja o izvršenim aktivnostima. Vanjska nezavisna evaluatorica je potom provela vrednovanje izvršenja planiranih aktivnosti. Primijenjeni su upitnici CORE-YP te CORE-OM, psihologijski trijažni upitnici psihopatoloških teškoća.

19. Evaluatori

Vanjski

20. Najvažniji rezultati evaluacije

Tijekom provedbe projekta ciljevi su ostvareni sukladno prijedlogu projekta. Kroz projektne aktivnosti obuhvaćena su 132 korisnika.

Kod niti jednog korisnika iz rizične skupine nije bilo započinjanja konzumiranja sredstava ovisnosti dok je kod

povremenih konzumenata 65% prestalo s povremenom konzumacijom sredstava ovisnosti.

Kroz foto radionicu napravljena je izložba radova u San Patrignano, dok su kroz informativnu radionicu napravljeni letci i roll up baneri ovog projekta.

U lokalnoj zajednici je podijeljeno 5000 letaka promocije projekta po osnovnim i srednjim školama i Domovima zdravlja.

Edukacijska putovanja u San Patrignano pojačali su motivaciju i odlučnost korisnika da se ne upuste u konzumaciju sredstava ovisnosti.

Projektini tim je sudjelovao na internacionalnoj konferenciji prevencije ovisnosti WeFree u San Patrignano.

Iz razgovora s korisnicima da se zaključiti kako su zadovoljni metodama kojima se projekt provodi. Posebno im odgovara dostupnost savjetovanja telefonskim putem, putem skype-a i to u bilo koje doba dana. Savjetovanja se ponekad odvijaju i u kasnim večernjim satima, iza 22 sata, ukoliko je obitelji potrebna podrška.

Odgovara im i zastupljenost struke u udruzi, psihologa koji individualnim savjetovanjima pruža podršku, ali ne samo to. Dostupnim psihologijskim instrumentarijem te iskustvom psihologa moguće je na vrijeme uočiti psihopatske teškoće ukoliko iste postoje kod djece ovisnika. Time se mogu prevenirati mnogi rizici, jer se osobi preporučuje tretman i povezuje je sa relevantnim ustanovama. To je dodana vrijednost ovog projekta.

Voditelj projekta i tajnik udruge naglašavaju kako je teško članove obitelji uključiti u kontinuiran rad udruge. Oni smatraju kako nemaju oni problem s ovisnošću nego član njihove obitelji te se nisu skloni angažirati. Korisnici fluktuiraju tj. isti korisnik se ne zadržava dugo.

Ukazuju na veću potrebu rada sa kategorijom povremenih konzumenata kojima je potrebna konkretna pomoć. Time su i motiviraniji i skloniji se angažirati u tretmanu.

Iz navedenog proizlazi i preporuka vezana uz projekt; kao ciljanu skupinu odrediti povremene konzumente sredstava ovisnosti i provoditi s njima aktivnosti. Naglasak bi trebao biti na individualnom psihološkom tretmanu.

21. Program je promoviran u okviru medijske kampanje na nacionalnoj i/ili lokalnoj razini

Promoviran:

Sadržaj i tijek kampanje: Projekt se promovirao putem društvenih mreža (Facebook i Instagram) i web stranice udruge, te putem 5000 distribuiranih letaka o projektnim aktivnostima. Isključivo za potrebe povremenih konzumenata.

Specifičnost ovog projekta je što već imamo unaprijed osigurane korisnike te nije neophodna njegova promocija da bi se odradile aktivnosti navedene u prijedlogu projekta.

Korisnici su članovi obitelji ovisnika koji su na liječenje u San Patrignano s kojima smo već odranije u kontaktu kroz projekt „Psihosocijalna rehabilitacija ovisnika“ (MSPM).

Na HRT3 i HRT4 jednom mjesecno se prikazuje dokumentarni film o San Patrignano, a projektini tim je gost okruglih stolova i radio emisija vezano uz problematiku ovisnosti.

22. Ukupni proračun programa za jednu godinu provedenja (HRK)

150.000,00

23. Izvori financiranja

Vlastita sredstva (HRK): 5.000,00

Gradsko financiranje (HRK):

Županijsko financiranje (HRK):

Nacionalno financiranje (HRK): 145.000,00

Drugi izvori (HRK):